

Note și referințe bibliografice

1. „În măsura în care *common-law*-ul timpuriu era oarecum sistematizat într-o formă jurisprudențială coerentă, el a cunoscut influențe intelectuale importante, în perioadele sale de formare, din partea creștinismului și a dreptului roman, în timp ce în sensul de grup de norme cutumiare disparate, *common-law*-ul se distingea, în primul rând, prin lipsa de accesibilitate, prin obscuritate și formalism”. Peter Goodrich, *Reading the Law*, Oxford, Blackwell, 1986, p. 66-72, cf. Carl F. Stychin, *Legal Method: Text and Materials*, London: Sweet / Maxwell, 2010, 452 p.

2. „Un sens mai larg al termenului *common-law* descrie un grup de sisteme juridice înrudite. Sistemul juridic englez a fost exportat în întreaga lume, acolo unde influența britanică a fost dominantă. Sistemele juridice ale SUA și ale țărilor „bătrînului” Commonwealth sînt toate bazate pe *common-law*-ul englez” (Carl F. Stychin, *op.cit.*).

3. Ioan Leș. *Instituții judiciare contemporane*. București: Editura C.H. Beck, 2007, 768 p.

4. Catherine Elliott, Frances Quinn. *English Legal System*. 7th edition, Pearson Longman, 2006, 664 p.

5. Ioan Leș, *op.cit.*

6. Catherine Elliott, Frances Quinn, *op.cit.*

7. Catherine Elliott, Frances Quinn, *op.cit.*

8. Ioan Leș, *op.cit.*

9. <http://www.judiciary.gov.uk>

10. Edward Coke. *Institutes of the Laws of England*. Vol. I, 1832, 247 p.

11. Joseph Dainow. *The civil law and the common law: Some points of comparison*. In: *The American Journal of Comparative Law*, vol. 15, no. 3, p. 419-435.

GARANȚIILE JURIDICE ALE SUPREMAȚIEI CONSTITUȚIEI REPUBLICII MOLDOVA

Igor BLANARI,
doctorand

RESUMÉ

Tant que la Constitution est la loi fondamentale, la loi suprême de l'Etat et fournira une mesure de contrôle en termes de respect de la législation sur les normes constitutionnelles. Contrôle de la garantie constitutionnelle est la suprématie de la Constitution. Cour constitutionnelle moldave combine les caractéristiques spécifiques d'un politico-judiciaire institutions, point de vue constitutionnel indépendant des trois pouvoirs de l'Etat et ne sont soumis qu'à la Constitution et la loi organique. Pour ces raisons, le législateur expressément a prévu dans le texte constitutionnel que les lois et autres actes juridiques contraires à la Constitution n'ont aucun pouvoir juridique.

Mots-clés: constitution, contrôle de la garantie constitutionnelle, contrôle général, obligation

REZUMAT

Atîta timp cît constituția este legea fundamentală, adică lege supremă în stat, se va asigura și un control pe măsură în ceea ce privește corespunderea legislației cu normele constituționale. Controlul constituțional fiind garanția supremației constituției, Curtea Constituțională din Republica Moldova îmbină caracteristicile specifice unei instituții politico-jurisdicționale, independente din perspectivă constituțională de cele trei puteri ale statului și supusă numai constituției și legii sale organice. Din aceste considerente, legiuitorul a prevăzut expres în textul constituțional că legile și alte acte juridice care contravin prevederilor Constituției nu au putere juridică.

Cuvinte-cheie: constituție, control constituțional, control general, îndatorire

Introducere. *Statul de drept* Este o sintagmă ce reflectă interdependența celor două fenomene sociale, fiecare avînd tendințe opuse: statul – de dominație și supunere, dreptul – de ordonare și frînare [1]. Renumitul jurist francez L. Duguit spunea că „dreptul fără forță e neputincios, dar forța fără drept este o barbarie”. În ceea ce ne privește, credem că asigurarea unei echități juridice are loc doar prin lege, prin respectarea acesteia, iar fundamentul este constituția – legea supremă, or supremația constituției implică o serie de consecințe juridice, dar se bucură în același timp și de garanții [2]. Anume din acest punct de vedere, considerăm oportun a veni mai întîi cu noțiunea de *garanție*, pentru a fi înțeles exact modul de abordare. Astfel, Dicționarul explicativ al limbii române definește termenul de garanție ca fiind „*mijloc*

legal prin care se asigură executarea unei obligații”. Or executarea unei obligații trebuie să fie asigurată și protejată de anumite organe, cum ar fi, în cazul nostru, Curtea Constituțională a Republicii Moldova, care a devenit o garanție necesară a traducerii în viață a principiilor și normelor constituționale, a aplicării lor practice, urmărind, totodată, conformitatea tuturor prevederilor legale cu dispozițiile Legii Fundamentale [3].

Curtea Constituțională a Republicii Moldova este organul ce realizează jurisdicția constituțională, Curtea este independentă față de puterea legislativă, executivă și judecătorească, se supune doar constituției [4, art. 1 lit. a)]. Controlul constituționalității legilor, fiind cea mai eficientă garanție a supremației constituției [5, art.1 alin. 3 lit. a)], implică, firește, și un organ de jurisdicție constituțional.

Ținând cont de cele enunțate mai sus, ne propunem să evidențiem cât de necesare și cât de **importante** sînt garanțiile unei constituții, în special în Republica Moldova, or, în ciuda evenimentelor pe plan internațional, ne vedem obligați să atragem atenția la legalitatea actelor care se adoptă prin prisma constituției.

Metode aplicate și materiale utilizate. La realizarea studiului au fost aplicate metodele: analizei, sintezei, comparației, investigației științifice. Dintre materialele folosite enumerăm legislația în domeniu a Republicii Moldova, legislația și literatura de specialitate din România și Federația Rusă; monografii, tratate etc.

Rezultate obținute și discuții. Simina Tănăsescu sugerează și descrie trei garanții juridice ale supremației Constituției, cum ar fi: *controlul general al aplicării constituției, controlul constituționalității legilor și îndatorirea fundamentală de a respecta constituția.*

Controlul general al aplicării constituției rezidă în faptul că întreaga activitate statală este organizată prin constituție. Stabilind sistemul statal, constituția stabilește și competența organelor de stat. Toate aceste organe trebuie să-și desfășoare activitatea în conformitate și în limitele stabilite prin constituție. Astfel, orice constituție organizează un sistem complex și eficient de control al aplicării legii supreme. Acest control general este și prima garanție juridică a supremației constituției. Astfel, activitatea de bază este de a impune toate autoritățile statului, inclusiv instanțele judecătorești, în conformitate cu competența stabilită de lege, să verifice în ce măsură exercitarea unor atribuții sau actele juridice sînt conforme cu normele constituționale. Fiind una dintre garanțiile cele mai eficiente de executare a dispozițiilor constituționale, nu numai că sporește eficiența procesului legis-

lativ, ci și micșorează simțitor producerea unor efecte nocive de către legea neconstituțională [6, p. 9].

Practica demonstrează că astăzi controlul constituționalității legilor este cel mai eficient instrument juridic ce garantează respectarea și supremația constituției, instrument juridic propriu oricărui stat de drept, reprezentînd totodată o instituție de mare valoare, mai ales în statele tinerelor democrații, printre care se numără și R. Moldova [7, p. 10]. Necesitatea controlului constituțional se evidențiază prin sporirea aportului adus la edificarea unui stat de drept, iar statul de drept presupune și un pachet de legi care să contribuie la apărarea drepturilor cetățeanului.

Referindu-se la controlul general al aplicării constituției, ca garanție a supremației acesteia, profesorul Ioan Muraru afirma: "El reprezintă prima garanție juridică a supremației constituției și se manifestă la nivelul tuturor actelor juridice dintr-un sistem de drept, în primul rînd prin modalitățile de verificare a condițiilor de fond și de formă ale actelor emise de autoritățile statului. Acest control este general, în sensul că el cuprinde toate formele activității statale, și este efectiv, adică se concretizează prin toate formele și căile de control statornicite într-un stat".

Controlul constituționalității legilor este o activitate organizată de verificare a corespunderii prevederilor legii cu constituția, iar ca instituție a dreptului constituțional cuprinde regulile privitoare la organele competente a face această verificare.

În sens îngust, prin controlul constituționalității legilor se are în vedere controlul nemijlocit al legii ca act al parlamentului, iar în sens larg – controlul tuturor actelor normative. Rezultă deci că instituția controlului constituționalității legilor se fundamentează pe principiul legalității, fiind o adevărată cerință de legalitate a legii, în sensul că

legea trebuie să respecte normele constituționale atît în spiritul, cît și în litera lor.

Înțelegem prin control al constituționalității legilor ansamblul dispozițiilor normative care reglementează activitatea de verificare a conformității legilor și altor acte normative cu dispozițiile legii fundamentale. Sediul acestor norme juridice se găsește, firește, în constituție [8, p.117].

Controlul constituționalității legilor, teoretizat de Kelsen (1918), este organizat în două mari sisteme: controlul printr-un organ jurisdicțional, denumit și *sistemul american*, și controlul printr-un organ unic special și specializat, sau *sistemul european*. Modelul american cunoaște, de asemenea, două sisteme: sistemul difuz, cînd controlul poate fi efectuat de orice instanță din țara respectivă, și sistemul concentrat, cînd controlul aparține numai instanței supreme [9, p. 299].

Literatura de specialitate arată mai multe sisteme de control al constituționalității legilor, alături de cele enumerate mai sus. Astfel, Cristian Ionescu evidențiază și următoarele sisteme:

- a) control exercitat de către un organ politic;
- b) control exercitat de un organ jurisdicțional, or cum mai sînt numite în literatura de specialitate, control preventiv;
- c) control posterior.

Norma este imperativă și executorie, dar, în opinia noastră, contradictorie. Din textul constituțional deducem că R. Moldova poate încheia, adera sau, prin altă modalitate, poate deveni parte la un tratat care conține dispoziții contrare constituției, însă intrarea acestuia în vigoare este condiționată de necesitatea revizuirii constituției. Evident, este necesară opinia Curții Constituționale, care este unica autoritate competentă să exercite controlul constituționalității tratatelor internaționale – art. 135 alin.

(1) lit. a). Curtea Constituțională nu exercită controlul prealabil al constituționalității actelor normative, în virtutea principiului prezumției constituționalității acestor acte normative [10, p. 9].

Prin urmare, după natura sa, controlul constituționalității specializat diferă de controlul constituționalității în supraveghere. Controlul constituționalității legilor presupune activitatea de verificare a conformității legilor cu constituția, iar ca instituție a dreptului constituțional cuprinde reguli referitoare la activitatea organelor competente de a face această verificare, procedura de urmat și măsurile luate după realizarea procedurii. Supravegherea constituțională este o activitate organizatorică de supraveghere îndreptată spre a recomanda, a atenționa autoritățile publice (actul cărora este supus controlului) să înlăture normele ce contravin constituției și să oprească acțiunea actului normativ, dar dreptul de a-l modifica sau anula revine organului ce l-a adoptat. Hotărârile pentru controlul constituționalității sînt executorii și definitive, atrăgînd nulitatea actului normativ sau a dispoziției acestuia declarate neconstituționale. Deciziile adoptate în supravegherea constituțională au însă caracter de recomandare, destinatarii acestora fiind autoritățile statale care au elaborat (au adoptat) actul verificat, puțin conține totodată și o adresă despre necesitatea aducerii actului respectiv în conformitate cu constituția [11, p. 521].

Îndatorirea fundamentală de a respecta constituția. Prin această garanție se asigură ca prevederile din constituție să fie aplicate și respectate de către toți cetățenii. Izvorul acestei obligații fundamentale trebuie căutat în chiar conținutul și poziția constituției, în faptul că aducerea la îndeplinire a prevederilor constituționale înseamnă, de fapt, tocmai realizarea măsurilor pe care statul le ia

în vederea dezvoltării materiale și culturale a societății.

Sistemele constituționale moderne prevăd, în acest sens, sancțiuni pentru încălcarea prevederilor legii fundamentale, fie de autoritățile statale, care desfășoară o activitate politică propriu-zisă (cum este, de pildă, șeful statului), fie de către partidele politice. Astfel, Curtea Constituțională a României, Tribunalul Constituțional Federal din RFG sînt competente să se pronunțe asupra constituționalității partidelor politice. De asemenea, este o îndatorire generală a șefului statului de a veghea la respectarea de către toate celelalte autorități publice, organisme neguvernamentale, cetățeni, partide politice, sindicate ș.a. a constituției (art. 2, paragraful 3 din Constituția SUA; art. 80, alin. (2) din Constituția României; art. 5 din Constituția Franței) [12, p. 115].

Concluzii. Afița timp cît constituția este legea fundamentală în stat, i se va asigura și un control pe măsură în ceea ce privește corespunderea legislației cu normele constituționale, controlul constituțional fiind garanția supremației constituției.

Afirmarea *supremației* constituției implică existența unor mecanisme de control al conformității legilor și celorlalte acte subordonate. Fără existența unei sancțiuni a violării regulilor constituționale de către una dintre puterile constituite, distincția de principiu dintre constituție, ca lege fundamentală, și legi și alte acte normative provoacă unele confuzii. Din aceste considerente, legiuitorul a prevăzut expres în textul constituțional că legile și alte acte juridice care contravin prevederilor Constituției *nu au putere juridică*.

În același timp, e necesar să atragem atenția asupra faptului că numai prin această prevedere constituțională expresă nu se poate obține respectarea conformității

actelor cu normele constituționale. Orice lege (organică sau ordinară), orice alt act normativ, juridic este prezumat a fi constituțional pînă cînd nu se va dovedi contrariul, adică pînă cînd neconstituționalitatea lui se va constata de către Curtea Constituțională [13, p. 50].

Dar indiferent de modul în care putem să apreciem prestația Curții Constituționale, rămîne realitatea unei instituții de control constituțional al cărei rol a sporit în timp. Altfel, congruentă modelului european conturat de Hans Kelsen, Curtea Constituțională din R. Moldova îmbină caracteristicile specifice unei instituții politico-jurisdicționale independente din perspectivă constituțională de cele trei puteri ale statului și supuse numai constituției și legii sale organice.

Referințe bibliografice

1. Costachi Gheorghe. *Statul de drept: între teorie și realitate*. Chișinău, 2000.
2. Papuc Gheorghe. *Dezvoltarea constituțională a Republicii Moldova la etapa actuală*. Chișinău, 2004.
3. Pulbere Dumitru. Conferință: *Fundația Germană pentru Cooperare Juridică Internațională în colaborare cu Curtea Constituțională a Republicii Moldova*. Chișinău, 2007.
4. *Legea cu privire la Curtea Constituțională* nr. 317 din 13.12.1994. În: *Monitorul Oficial*, 07.02.1995, nr. 8.
5. *Legea cu privire la Curtea Constituțională* nr. 317 din 13.12.1994, MO nr. 8/86 din 07.02.1995.
6. Pulbere Dumitru. *Op. cit.*
7. Pulbere Dumitru. *Op. cit.*
8. Ionescu Cristian. *Instituții politice și drept constituțional*. București, 2002.
9. Deleanu Ion. *Drept constituțional și instituții politice*. Tratat. Vol. I, București, 1996.
10. *Comentariul Constituției Republicii Moldova*.
11. *Ibidem*.
12. Ionescu Cristian. *Op. cit.*

13. *Comentariul Constituției Republicii Moldova.*

14. Pușcaș Victor. *Autoritatea judecătorească – garant al protecției drepturilor omului și libertăților fundamentale.* În: Buletinul CSJ, 2001, nr. 10.

15. Zaporozjan Veaceslav. *Jurisdicția constituțională – garant al drepturilor omului.* În: Dreptul, nr. 28, decembrie 2003.

16. Costachi Gheorghe. *Direcții prioritare ale edificării statului de drept în Republica Moldova.* Chișinău, 2009.

17. Costachi Gheorghe. *Statul de drept: între teorie și realitate.* Chișinău, 2000.

18. Ionescu Cristian. *Op. cit.*

19. *Конституционное право и политические институты.* Москва, 2002.

UNELE ASPECTE PRIVIND PROBLEMATICA DEFINIRII CONCEPTULUI DE INSOLVABILITATE

Carolina CATAN,
doctorandă

SUMMARY

Before describing the material or procedural regulations related to insolvency, we consider that it is strictly necessary to determine and find out the content of the terms used both at doctrinal and at legislative level. The multitude of notions as „insolvency”, „default”, „bankruptcy”, „collapse”, etc. Do not avail clearness neither to the receiver of the legislative rules, nor to those interested in the matter.

Keywords: insolvency, default, bankruptcy, collapse, pay inability, criterion of the money turnover, criterion of commercial insolvency

REZUMAT

Înainte de a descrie reglementările cu caracter material sau procesual în materia insolvenței, considerăm necesară determinarea și constatarea conținutului termenilor utilizați atât la nivel doctrinar, cât și la nivel legislativ. Multitudinea de noțiuni cum ar fi: „insolvabilitate”, „insolvență”, „bancrută”, „faliment” etc. nu oferă claritate nici destinatarului normelor juridice, dar nici celor interesați în materie.

Cuvinte-cheie: insolvabilitate, insolvență, bancrută, faliment, incapacitate de plată, criteriul fluxului de mijloace bănești, criteriul de insolvență comercială.

Introducere. Investigarea unui fenomen este de neconceput fără a percepe esența și trăsăturile acestuia. Astfel, considerăm necesară determinarea și constatarea conținutului termenilor utilizați atât la nivel doctrinar, cât și la nivel legislativ vizavi de instituția insolvenței.

Multitudinea de noțiuni cum ar fi: „insolvabilitate”, „insolvență”, „bancrută”, „faliment” etc. nu oferă claritate nici destinatarului normelor juridice, dar nici celor interesați în materie.

DEX-ul definește *insolvabilitatea* prin „situație în care se află un debitor ale cărui bunuri sînt de o valoare mai mică decît totalitatea obligațiilor care ar urma să fie satisfăcute cu acele bunuri” [1, p. 893].

Termenul *faliment* este explicat în Dicționarul de neologisme, prin prisma a două situații:

a) „situație de insolvabilitate a unui comerciant, a unui bancher (sau a unei întreprinderi comerci-

ale, industriale etc.), recunoscută și declarată de o instanță judecătorească”;

b) bancrută [2, p. 756].

Astfel, prima explicație implică recunoașterea stării de fapt de către instanța de judecată. Falimentul, prin prisma definițiilor date de Dicționarul de neologisme, constă în recunoașterea de jure a stării de fapt (adică a incapacității de plată).

În același timp, Dicționarului de neologisme menționează că falimentul se identifică cu bancruta. Ceea ce parțial poate fi acceptat, pornind de la explicarea termenului de *bancrută* în DEX: „faliment însoțit de nereguli financiare făcute în dauna creditorilor” [2, p. 102]. Prin urmare, bancruta este o modalitate a falimentului, acea modalitate în care există nereguli provocate de debitor în dauna creditorului. Prin urmare, reieșind din aceste explicații, bancruta este o parte, iar falimentul este tot-între-